

Forfatter: Kierkegaard, Søren

Titel: Journalen KK

Citation: Kierkegaard, Søren: "Journalen KK", i Kierkegaard, Søren: *Søren Kierkegaards Skrifter, Bd. 18*, udg. af Niels Jørgen Cappelørn; Joakim Garff; Jette Knudsen; Johnny Kondrup; Alastair McKinnon, Søren Kierkegaard Forskningscenteret 2001 , s. 53. Onlineudgave fra Søren Kierkegaards Skrifter: <https://tekster.kb.dk/text/sks-kk-txt-shoot-id876426cf-d313-476e-be01-c9c5a918f4ce.pdf> (tilgået 27. maj 2024)

Anvendt udgave: Søren Kierkegaards Skrifter, Bd. 18

Ophavsret: Materialet er dedikeret til public domain. [Læs CC0-erklæringen](#)

Speculativ Dogmatik.

af

Marthensen.

Den speculative D. viser os Troens sidste Grunde. Nødvendigheden heraf vil indlyse ved at gaae ind paa Xstd. Især i vor Tid vil den være nødv.; thi tilforn repræsenterede Theologerne Intelligentsen, deres Erkjendelse var Tidens høieste Erkjendelse. Nu synes Philosopherne at have erholdt denne Plads. Disse ere gaaede ud ikke fra Religionen eller Xstd^s Standpunkt, men fra Interessen for Tanken for Aanden, og ikke fra nogen enkelt Form for denne. Deres Princip er: hvad der skal gjælde som Auctoritæt for Msk: maa kunne bestaae for Tankens Prøve. Dette indførte et Brud mellem Religion og Dannelse. Nogle bleve Vantro, Andre vilde fremmane Luthers Skygge, Catholikerne tyede til Middelalderen til Kirkens Idee; Andre til Apostlenes og de apostoliske Fædres Tid, da Troen kun var indesluttet i Hjertet. Men en saadan Stræben er forgjæves. Xstd^s Indhold er bestandig det samme, men enhver Tidsalder har sit Problem, og Continuitæten i disses Række maa erkjendes. Philosophien har tilintetgjort de tidligere Skikkelser af det chr: Liv, men den vil frembringe nye. Tidsalderens dybeste Problem er Religionens Forbindelse med Philos.: Derfor maa Theologen blive speculativ Theolog for at blive Geistlig i sand Betydning.

§ 1.

Den chr Dogmatik er Vidskb. om de chr: Dogmer eller Troeslærdomme, og har som saadan de Troendes Samfund ell Kirken til sin nødv: Forudsætning. Den chr: Troe vinder sin faste Skikkelse som Dogma, naar den i Troen umidd: indeholdte gudd: Sandhed hæves til almdl. kirkelig Lovbestemmelse. Denne Troens historiske Udvikling til det kirkelige Dogma, saavelsom de under denne Udvikling indtraadte Differentser og Modsætninger i den almdl. Kirkes Bevidsthed fremstilles i den chr: Dogmehistorie og Symbolik. Dogmatiken derimod bliver ei staaende ved at erkjende Dogmet i dets relativ historiske Former, men stræber at erkjende det i dets absolute Sandhed. Denne sin Opgave løser den først, naar den som speculativ Videnskab erkjender Dogmet som Idee. -

§ 2.

Som spec: Vdsk: er den chr: D: i sit Princip ikke forskjellig fra den chr: Religions-Philosophie. Ikke desto mindre ere disse to Videnskaber forskjellige, idet den chr: Religions-Philos: væsentligt har til Opgave at erkjende Xstd. som den absolute Religion i Systemet af Religionens forskjellige historiske Former; hvorimod det er Dogmatikens Opgave, at erkjende den chr: Religion i det udviklede System af dens Dogma. Religions-Philosophiens Gebeet er saaledes Religionens hele Rige, medens Dogmatiken, der nærmest udgaaer fra den kirkelig-videnskabelige Interesse finder sit eiendommelige Gebeet indenfor Kredsen af de kirkelige Dogmer. Efter Vdskbs nærværende Standpunkt kan Dogmatiken ikke gjenemføres uden religieus-philosophiske Betragtninger, idet den nemlig deels maa erkjende enhver dogmatisk Bestemmelse som en Bestemmelse i Religionens Idee; deels maa mediere sig Dogmets concrete Erkjendelse ved Overvindelse af Standpunkter, der fra de forchristelige Religioner ere gaaede over i Betragtningen af Xstd. –

§ 3.

Den chr: Dogmatik, der er den concreteste Erkjendelse af Religionen, inddeles ved en almdl: religions-philosophisk Betragtning over Religionens Væsen og hist: Udvikling. Religionens Væsen som en bestemt Form af Mskets Evigheds-Bevidsthed lader sig kun begrebsmæssig opfatte, naar den erkjendes i dens qualitative Forskjel fra de andre Bevidsthedens Former, i hvilke Msk: træder i Forhold til den absolute Idee. Den absolute Idee er ogsaa Gjenstand for Kunsten, og i dens høieste Bestemmelse som Guds Idee udgjør den Philosophiens væsentlige Indhold. Kunsten kan være og Philosophien er Gudsbevidsthed, hvilket netop ogsaa er Religionens almdl Bestemmelse. Men dens qualitative Forskjel fra Kunsten og Philosophien bestaaer nærmest deri, at disse Bevidsthedens Former indeholde det Absolute i dets uendelige Objektivitet, hvorimod Rel: er Guds sideens uendeligt subjektive og reelle Existents i Msk: . Rel: er ikke blot Bevidstheden om og Erkjendelsen af det Grundforhold, der bestaaer mellem Gud og Msk:, men den er dette aandelige Grundforhold selv som reelt eksisterende. Idet Mskt saaledes i Rel: ikke blot staaer i et ideelt men eksistentielt Forhold til Gudd: er Religionen at betragte som den menneskelige Naturs Væsen eller som det, der gjør Msket til Msk. –

§ 4.

Mskets religiøse Grundforhold til Guddommen lader sig i Almdl. betegne som et gjenem et uendeligt Modsætnings og Afhængigheds Forhold medieret Identitæts og Friheds Forhold. Men deri ligger at Msk. reale Eenhed med Gud kun er mulig derved, at Gud efter sit Væsens evige Sandhed objektiverer sig for Msket i Religionen ∴: at han aabenbarer sig for ham. Var Gud ikke nærværende i Rel: i sin uendelige Objektivitet, kunde han ikke vides af Mskt, da vilde Msk^s subjektive Forhold til Gud være et usandt og ufrit Forhold; thi kun den sande Tanke om Gud befrier Msk. ikke blot fra hans Afhængighed af sig selv, men ogsaa fra den blinde ufrie Afhængighed af Gud. Men den Tanke, i hvilken Gud i Rel: er aabenbaret for Msk, er efter sin Oprindelse [forskjellig] fra Speculationens sande Tanke om Gud, fordi den er et integrerende og evigt Moment i hiint Mskets eksistentielle Grundforhold til Gud, der udgjør Rel: Væsen. Ligesom derfor Mskets Liv har sin evige Forudsætning og Mulighed i hiint oprindelige Grundforhold, saaledes har al msklig Reflexion og Speculation sin evige Forudsætning og Mulighed i Aabenbaringen. –

§ 5.

Religion og Aabenbaring er kun mulig under Forudsætning af Ideen om Guds absolute Personlighed, i hvilken Idee Gud ikke blot erkjendes som den absolute Substants, men som det uendelig frie Subjekt, der i sin absolute Substantialitet veed og vil sig selv og staaer i et frit skaberisk Forhold til Verden som det fra ham selv realt Forskjellige. Kun den sig selv aabenbare Gud formaaer at aabenbare sig for Msket, og kun den sin egen evige Tilværelse uendelig affirmerende og villende Gud formaaer ogsaa at ville denne sin Tilværelse i Msket, eller at træde i religiøst Forhold til ham. Var Gud ikke personlig, da var Mskets Personlighed en uopløst og uopløselig Modsigelse; thi den msklige Viden finder kun sit sande Indhold i den Viden, hvoraf den selv vides og den msklige Villie finder kun sit sande Formaal i den Villie, af hvilken den selv er villet. Religionens og Aabenbaringens System lader sig derfor betegne som Personlighedens System. Negationen af den guddl. Personlighed, der involverer Negationen af den msklige ophæver Rel^s og Aabenb^s Begrebet i dets dybeste Rod.

§ 6.

Ligesaa nødvendig den Erkjendelse er at Mskets Væsen maa sættes i hans personlige Eenhed med Gud, ligesaa nødv: er den Erkjendelse, at dette hans Væsen ikke er umidd: virkeligt, men først gjenem en uendelig Mediation kan naae det. Denne Mediation er Historien og ikke blot Mskets relg: Bevidsthed, men

ogsaa den gudd: Aabenbaring følger den hist: Udviklings Love. Paa Grund af det nødv: Forhold, der finder Sted mell. den Erkjendende og det Erkjendte, mellem Subjekt og Objekt, er nemlig Guds Aabenbaring for Msk: betinget ved den msklige Selvbevidstheds Maal. Saalænge som derfor Msk. befinder sig paa et relativt Standpunkt af sin Udvikling, kan Gud kun manifestere et enkelt abstrakt Moment (Phase), der corresponderer med Mskets endelige Bevidsthed. Men i Tidens Fylde da den msklige Selvbevidstheds Væsen bliver virkeligt, og det sande Msk. aabenbares. aabenbarer ogsaa den sande Gud sig efter sit Væsens uendelige Indhold.

Anm: I det indre Forhold, der finder Sted mellem Guds Aabenbaring og den msklige Selvbevidsthed have Begreberne om Accomodation (συγκαταβασις) og Anthropomorphismen deres Grund. Disse Begreber have derfor ikke blot subjektiv; men objektiv Realitæt.

§ 7.

Hedenskabet, Jødedommen og Xstdommen ere de Grundformer, i hvilke Religionens og Aabenbaringens Idee historisk har realiseret sig. Idet vi ville erkjende disse Religioners Væsen og indbyrdes Forhold maae de betragtes efter den rel: Idees almdl. Grundbestemmelser. Disse ere: 1) den alm: Guds Idee, det Grundforhold mellem Gud og Verden, der udgjør Rel:^s metaphysiske Grundlag 2) Ideen om Guds Apparents i Endeligheden eller den objektive Anskuelse af Forsoningsideen. 3) Ideen om Mskets Tilegnelse af Forsoningen, der objektiveres i den rel: Cultus. Idet den religionsphilosophiske Betragtning erkjender enhver af disse Bestemmelser i deres Forhold til Personlighedens Idee begriber den den Hedenske og Jøded: som de elementariske Forudsætninger og Gjenemgangspunkter for Xstd:, idet den viser, at disse Systemer kun indeholde abstrakte Momenter af Guds og Mskes Personlighed, hvorimod Xstd. er Personlighedens virkelige System. –

§ 8.

Hedenskabet er med Rette bleven betragtet som det naturlige Mskes aandelige Standpunkt, forsaavidt som nemlig den msklige Selvbevidsthed deels ikke har befriet sig fra den objektive Naturmagt, deels endnu er fængslet i sin egen subjektive Naturlighed, i Individualitættens og Folkeaaendens Skranker. Men saa længe som Msk: ikke har fundet sit eget Jeg og erkjendt sin egen Aands qualitative Forskjel fra

Naturen, saa længe formaaer han heller ikke at erkjende den gudd: Aands qualitative Forskjel fra Verden. Derfor kan Gud kun aabenbare sig for den hedenske Bevidsthed efter sin i Verden manifesterede Substantialitet, men ikke efter sin uendelige Subjektivitet og Personlighed. Idet den gudd: Substants reflecteres i de naturlige Folkeaanders Bevidsthed, opfattes den ikke i sin rene Almdl. i og for sig selv, men anskues kun i sin umidd: Eenhed med den enkelte Folkeaand. Da nu ethvert Folk repræsenterer et Trin af den msklige Bevidstheds Udvikling, individualiseres den gudd: Substants i denne concrete Form og ethvert Folk maa altsaa anskue Gudd: under Skikkelse af den Idee, der udgjør dets eget aandelige Væsen, og afpræger sig i den folkelige Individualitet. De ethniske Religioner eller Folkereligioner fremstille saaledes den i Mangfoldigheden af sine Momenter adsplittede gudd: Substants. Deres qualitative Forskjel bestemmes ved den concrete Form, i hvilken Substantsen fremstiller sig, og de høiere Former adskille sig fra de lavere ved den Stræben, de udtrykke efter at udvikle den i Substantsen forborgne Subjektivitet, en Stræben, der i Hedenskabet ikke naaer sit Maal. -

§ 9.

Da den hedenske Bevidsthed kun kan opfatte Guddommen gennem Naturanskuelsens Medium er Ideen om Guds Apparents, der i den sande Rel: kun er Moment i Guds Aabenbaring, den altomfattende Bestemmelse. Hermed er Polytheismen givet, fordi Naturanskuelsen, der mangler Aandens Eenhed, kun kan fremstille Ideen i den ydre Mangfoldighed af dens Momenter. De ethniske Religioner bevæge sig derfor i en Kreds af Theophanier og da den qualitative Forskjel mell. Naturen og Aanden er ubekjendt, anskues Guddommen i de forskjelligste Ktisiomorphismer snart i naturlig snart i msklig Skikkelse. I ingen af disse Theophanier fremtræder Guddommen som en virkelig Person, men Gudskikkelserne ere kun endelige particulaire Individualiteter ell. almdl. Symboler og overfladiske Personificationer. Først i den helleniske Anskuelse, hvor den hedenske Natursymbolik hæves til Mythologie, opgaaer Bevidstheden om, at den msklige Skikkelse er den væsenlige Form for Guddommens Apparents. De græske Guder ere ei abstrakte Personificationer men virkelig levende Individualiteter, der ere befriede fra den umidd Naturlighed og forklarede i Ideen; men deels have de Naturgrund til deres Forudsætning, deels er deres Idee endnu ikke den virkelige Personlighed; thi det ethiske Moment, der er Personlighedens dybeste Kjerne, er tilbagetrængt af det æsthetiske, og Kunstreligionens Anthropomorphisme ere forkrænkelig, fordi den heelt er behæftet med Ktisiomorphisme. -

§ 10.

I den hedenske Cultus kan den religieuse Bevidsthed ikke træde i et selvstændigt og direkte Forhold til Gudd:, men kun forsaavidt som den er et Led i Naturlivets eller Folkelivets almdl. Sammenhæng. Forsoningen mangler den dybere Aandelighed, da Folket befinder sig i en umidd: naturlig Eenhed med sine Guder og i sine relig: Feste kun bringer sig denne Eenhed til Bevidsthed ved en forhøiet Livsnydelse. Erkjendelsen af Mskets Skilsmisse fra Gudd:, der ikke kan udeblive, udvikler sig ikke af Samvittighedsforholdet, men af Erfaringen om de verdslige Tings Forgængelighed. Derfor indeholder Sonoffret kun Resignation paa den verdslige Besiddelse og Nydelse ikke paa den verdslige Villie. Da den sidste Grund til Livets Nød og Ulykke ikke søges i Mskets syndige Villie, men udenfor den, er Forestillingen om en dunkel Skjæbne, hvilken Msklivet er underkastet og uadskillelig knyttet til, den hedenske Bevidsthed og udbreder et Træk af uopløst Sorg over Hedenskabets livsglade Anskuelser.

§ 11.

I Jødedommen er den qualitative Forskjel mellem Natur og Aand opgaaet for den msklige Bevidsthed og Gud aabenbares efter sin Subjektivitæt γ : som Gud. Grundforholdet mellem Gud og Verden er ikke længere Substantialitætsforholdet men Causalitætsforholdet, der fremtræder som Modsætningsforholdet mell. Skaberen og Skabningen. I denne Religion fremtræder først Aabenbaringen som saadan, fordi kun Subjektet virkelig kan siges at aabenbare sig. Men denne Aabenbaring er kun relativ og Guds Personlighed er kun abstrakt og particulier ikke absolut, den gudd: Subjektivitæt er nemlig ei substantiel, i Dogmet om Skaberen fremtræder det ethiske Moment adskilt fra det metaphysiske og Ideen om Guds Eenhed er kun opfattet negativt i Modsætning til Polytheismen. Endelig er Gud kun dette Folks Gud, en Bestemmelse, der giver dette Folk sin store verdenshistoriske Betydning men ogsaa udfolder Spiren til dets Undergang. -

§ 12.

Da den jødiske Gudsideo indeholder den abstrakte Negation af det Naturlige og creaturlige Element, findes der i denne Religion ingen Apparents af Gud. Gud er kun nærværende for Folket i Loven og i sine Førelser med Folket, der ledsages af Tegn og Under, men selv lader han sig aldrig tilsyne. -

§ 13.

Da Creaturligheden staaer som en uoverstigelig Skranke for den jødiske Bevidsthed er Charakteren af den religieuse Cultus den absolute Afhængighed og Herrens Frygt. Den gudd: Aabenbaring har kun objektiv og positiv Tilværelse i den theokratiske Forfatning men ingen subjektiv Tilværelse og Udvikling i det msklige Individ. Den msklige Individualitæt er endnu ei befriet til sand Personlighed, thi den troende Israelit medierer sig kun sin Bevidsthed om Gud gennem sin Folkebevidsthed og saaledes staaer Jødedommen selv i Folkereligionernes Kreds. Istedetfor den fri Individualitæts personlige Forhold til Gud hersker her Legalitæt og udvortes Offercultus. Subjektivitæts dybere Princip udvikles kun gennem Propheterne, der ved en dybere Betragtning af Syndighed og en idealere Opfattelse af Forjættelserne bragte Universalismen nærmere.

§ 14.

I den chr: Guds idee, der finder sin dybere Explication i Treenighedens Dogma, er Tanken om den subjektløse Substant og det substantløse Subjekt negeret. Idet nemlig den uendelige Personlighed her tænkes at fuldbyrde sig gennem en evig immanent Genesis og Proces, er den tænkt som den absolute Gennemtrængelse af det Substantielle og det Subjektive ∴: som den i Sandhed aandelige Person. I Bestemmelsen af Guds Forhold til Verden negerer Xstd. paa den ene Side Akosmismen, idet Xstd. ikke betragter Verden og Endeligheden som et Skin, men tilskriver Creaturligheden en relativ Virkelighed og Selvstændighed udenfor Gud; paa den anden Side negeres den abstrakte Dualisme idet Skabningen ikke blot er af Gud, som dens absolute Aarsag, men tillige bestaaer ved Gud, idet Gud i sin uendelige Personlighed har gjort sig til Skabelsens substantielle Grund og i reel Nærværelse væsentlig og virkelig er tilstæde i sin Verden, og ikke blot er Skabningen af Gud og ved Gud, men ogsaa til Gud, idet han medierer sig med sig selv som dens absolute Formaal. Da Gud saaledes er Begyndelsen, Midten og Enden og som Fader, Søn og Aand ikke blot har aabenbaret sin Villie men sit Væsen, staaer Gud gennem denne sin væsentlige Aabenbaring ikke blot i Relation til Verden, men ogsaa i en uendelig Relation til sig selv.

§ 15.

Den chr: Idee om Guds Apparents er indeholdt i Incarnationens Dogma eller Læren om Guds reelle historiske Menneskevordelse i Xsto. I denne Mskvordelse er Dualismen mellem Gud og Skabningen faktisk ophævet, da den gudd: Natur saaledes har forenet sig med den msklige, at Gud ikke blot er aabenbaret formedelst ell. i men som denne historiske Personlighed. Incarnationens Dogma udelukker saaledes den hedenske Betragtning af Aabenbaringen, ifølge hvilken denne Aabenbaring kun skal have været en mythisk Apparents eller Theophanie. Læren om en mythisk Xstus, der som uhistorisk tillige vilde være upersonlig, har nemlig sin dybere Grund i Akosmismen, der er uforenelig med Xstd. Paa den anden Side negerer Incarnationens Dogma den jødiske Betragtning, der kun formaaer at opfatte Xstus gennem Endelighedens og Creaturlighedens Kategorier. -

§ 16.

Incarnationen kunde først finde Sted i Tidens Fylde ∴ Xsti Komme er medieret ved Mskslægtens historiske Udvikling og kunde ikke indtræde førend alle relative og creaturlige Former af den relig: Bevidsthed vare udtømte. Men da Xstus ikke lader sig betragte som Mskslægtens Produkt er hans hele Personlighed, hans Liv og Gjerninger et Under og Miraklet er uadskilleligt fra Ideen om den hist: X: Miraklet er nemlig intet uden den faktiske Løsning og Ophævelse af Antinomien mell. det Aandelige og det Naturlige, det Ethiske og det Physiske, det Gudd. og det Creaturlige. Idet den umidd. naturlige Tingenes Orden herved ophæves, forstyrres den ikke, men fuldkommes til det, som er Maalet for al creaturlig Udvikling. Forholdet mell: Xstus og Mskslægten er saaledes et uendeligt Modsætnings og Objektivitæts-Forhold, hvilket i sin største [Dybde] er udtalt i Læren om X. som Verdens Frelser, hvorfor ogsaa denne Lære er Middelpunktet i den chr: Prædiken og Forkyndelse. -

§ 17.

Om den chr: Cultus.

Som den troende Bevidsthed, der bevæger sig mellem Synd og Naade, paa den ene Side staaer i et uendeligt Modsætningsforhold til Frelseren, saaledes skal paa den anden Side denne Kirkens Afhængighed af sin Stifter gaee over i et Identitæts- og Friheds-Forhold, idet Guds Rige, som den udviklede Xstus skal være det samme i Mangfoldighed, hvad Xstus er i Eenhed. Dette skeer derved, at Gud som Hellig-Aand selv er tilstæde i sin Menighed. Som Kirken paa den ene Side ved Aanden først bliver en almindelig Kirke,

saaledes er paa den anden Side Aandens Virksomhed en fortsat Personifications og Individuations-Proces, der medieres ved Ordet og Sacramentet. Det chr: Dogma om Aanden udelukker ligesaavel den dualistiske Forestilling, ifølge hvilken Aanden kun er et relativt creaturligt Princip, som den pantheistiske, der identificerer Guds Aand med Verdens og Mskhedens Aand. –

§ 18.

Troen paa Gud Fader Søn og Hellig-Aand, der efter sin substantielle Gehalt er nedlagt i den hell: Skrift, er som almdl: kirkelig Bekjendelse udtalt i Symb: apost:. Dettes Indhold er i Tidernes Løb nærmere blevet udviklet og bestemt i Modsætning til de hæretiske Systemer. Den chr: Dogmatik bør bringe sig det Hæretiske til Bevidsthed og mediere sig Dogmernes Erkjendelse ved at eftervise de hæretiske Standpunkters kirkelige og speculative Utilstrækkelighed. Alle hæretiske Systemer lade sig henføre til de i det foregaaende betegnede dualistiske og pantheistiske Principer og maa betragtes som mislykkede Forsøg paa at conciliere Jødedom og Hedenskab med den chr: Bevidsthed.

§ 19.

Catholicismen og Protest: ere den chr: Bevidstheds verdenshistoriske Former og have deres nødv: Grund i den msklige Aands Udvikling. Differentsten mell: Cath: og Prot: angaaer ikke den chr: Sandheds substantielle Gehalt, der eenstemmig anerkjendes af begge Confessioner, den angaaer derimod Forholdet mellem Aabenbarings Objekt og det msklige Subjekt, Tilegnelsen og Mediationen af dette uendelige Indhold. Differentsten opstaaer derfor, idet Dogmet om Aanden kommer til at explicere sig i sin hele Dybde. Medens begge Standpunkter indrømme, at den gudd: Aabenbaring kun kan tilegnes ved den gudd: Aand afvige de deri, at i Cath: denne Aand fixeres til Kirkens ydre phænomene Objektivitæt, medens den i Prot: væsentlig aabenbarer sig i den fri msklige Selvbevidstheds eget Element. Denne Modsætning, der lader sig gjenemføre i alle Controverspunkter fremtræder klarest i Controversen om det chr: Erkjendelsesprincip.

§ 20.

Den chr: Bevidsthed, der havde forladt den

apostoliske Umidd: og søgte et Erkjendelsens-Princip for at vedligeholde sin Continuitæt med den apostoliske Bevidsthed, og sikre sig Identitæten med sit uendelige Objekt, fandt dette i den kirkelige Tradition, hvilket Princip videre maatte udvikle sig i det cath: Dogma om Conciliernes og Pavernes Ufeilbarhed. Dette Standpunkts Endelighed blev efterviist af den reformatoriske Bevidsthed, der med Tilsidesættelse af al kirkelig Auktoritæt satte den hellige Skrift som Norm for Erkjendelsen. Men en dybere Opfattelse af Protest: Væsen maatte føre til den Indsigt, at kun Aanden selv i den frie Selvbevidstheds Form er det sande Princip for Erkjendelsen, at Skriftens uendelige Indhold kun tilegnes naar det medieres gennem den fri Tanke. I dette Frihedens og Selvbevidsthedens Princip, hvorved den protest: Aand sætter sig i direkte Forhold til Sandheden, have Protest. kirkelige og videnskabelige Modsætninger sin Rod, og heri har Nødvendigheden af en speculativ Dogmatik sin Grund.

Anm Naar Catholicismen som en Følge af sin empiriske og endelige Charakter ikke kan frikjendes for at indeholde et Element af den pelagianske Hæresis, saa vil Protestant: paa Grund af sin ideale og speculative Charakter nærmest være udsat for den gnostiske Hæresis.

§ 21.

Den spec: Dogmatik er hverken supranaturalistisk ell. rationalistisk, den er hverken udelukkende bibelsk ell. symbolsk Dogmatik eller en blot Exposition og Beskrivelse af den chr: Bevidstheds umidd. Indhold, ligesaa lidt er den et System af rene Fornuftsandheder i deres Abstraktion fra det Positive. Den er den levende Conjunction, Union og Mediation af alle disse Momenter og derved er den deres rette Begreb. Idet Dogmatiken er en philos. Vdskb. er den tillige i Ordets strængeste Forstand en positiv Vdskb., saavist som den i Dogmet indeholdte Sandhed er en ved gudd: Auktoritæt givet positiv Sandhed ∴: en saadan, som den speculative Tanke vel kan mediere sig men ikke producere og a priori construere. De positive Momenter, hvorigjennem Dogmatiken medierer sig sin speculative Indsigt ere Skriften, Kirken og den levende Tro.

§ 22.

Da det Dogmatiske i Xstd. er uadskilleligt fra det Historiske, hvis Middelpunkt er Incarnationens

Faktum, maa der om dette Faktum existere et infallibelt historisk og religieust Vidnedsbyrd, uden hvilket ingen hist: Kirke var mulig. Dette infallible og oprindelige Vidnedsbyrd om X er nedlagt i den hellige Skrift. I Dogmet om dennes Inspiration er indeholdt at dette Vidnedsbyrd ikke blot er Mskers men Aandens eget. Derfor erkjender den protest: Dogmatik Skriften som Erkjendelsens absolute Norm og Canon. Den bør derfor deels direkte deels indirekte eftervise de speculative Ideers Tilstædeværelse i Skriften, ligesom paa den anden Side den spec: Tænkning ideligt paa nye maa styrke sig og forynge sig ved den bibelske Anskuelses rige Fylde.

§ 23.

Den prot: Dogmatik er ikke blot bibelsk men ogsaa kirkelig og den beviser denne sin kirkelige Charakteer derved, at den deels er conform med den Protest:⁵ særegne Lærebegreb, der er nedlagt i Kirkens Bekjendelsesskrifter, deels med den chr: Kirkes almdl. Troesbekjendelse, der er indeholdt i det apost:Symbolum. I de kirkelige Symboler har Dogmatiken ikke blot en Norm for Erkjendelsen (norma normata ikke norma normans), men den har deri tillige et virkeligt Erkjendelsesmiddel, idet de symbolske Omrids af den chr: Lære tillige ere at betragte som Leed i den spec: Begrebsformation. Men ikke blot Kirken og Skriften ere nødvendige positive Midler for den dogm: Erkjendelse, men ogsaa den levende Tro; thi hvad Anskuelsen af Incarnationens Faktum er i objektiv Henseende, det samme er Gjenfødslen i subjektiv Henseende, hvorfor ogsaa den chr: Speculation til alle Tider har vedkjendt sig den Sætning: credam ut intelligam. –